

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพรรคการเมืองไทย
ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคเสรีมนังคศิลา กับ พรรคสหประชาไทย

ร.ท.ท. ชงไชย แสงประคัม

001020

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๗

I 16816849.

THE COMPARATIVE STUDY OF THE THAI POLITICAL PARTIES
CASE STUDY: THE SERIMANANGKASILA AND THE UNITED THAI PEOPLE PARTIES

Pol.Sub.Lt. THONGCHAI SANGPRADUB

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

GRADUATE SCHOOL

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอเชิญบัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาค้นคว้าวิจัยปริญญาเอกบัณฑิต

.....
คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

ผู้ควบคุมการวิจัย : ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพรรคการเมืองไทย ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคเสรี
มนังคศิลา กับ พรรคสหประชาไทย

ชื่อ ร.ศ.ก.ของไทย แสงประดิษฐ์ แผนกวิชา การปกครอง

ปีการศึกษา ๒๕๑๖

บทคัดย่อ

พรรคเสรีมนังคศิลาเป็นพรรคการเมืองที่มีอำนาจปกครองประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ.
๒๔๘๘ - พ.ศ.๒๕๐๐ เป็นพรรคการเมืองซึ่งรวมกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ที่มีอำนาจปกครองประ
เทศอยู่ในขณะนั้น โดยทุกกลุ่มให้การสนับสนุนจอมพล ป.พิบูลสงคราม กลุ่มต่าง ๆ มิได้มีความเห็น
สอดคล้องร่วมกันในเรื่องอุดมการณ์และนโยบายทางการเมือง หากแต่รวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง
ได้ เพราะทุกกลุ่มยอมรับจอมพล ป.พิบูลสงคราม พรรคเสรีมนังคศิลาใช้อำนาจหน้าที่กระทำทุจริต
ในการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๐ จนชนะการเลือกตั้งได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหาร
ประเทศท่ามกลางความเกลียดชังของประชาชน และพรรคนี้ของผู้อยู่อำนาจทางการเมืองเมื่อถูก
คณะทหารนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ ส่วนพรรค
สหประชาไทยเป็นพรรคการเมืองที่มีอำนาจปกครองประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๑ - ๒๕๑๔
เป็นพรรคการเมืองซึ่งรวมกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ที่มีอำนาจปกครองประเทศอยู่ในขณะนั้น โดยทุก
กลุ่มให้การสนับสนุนจอมพลถนอม กิตติขจร ทั้ง ๆ ที่มิได้มีความเห็นร่วมกันในเรื่องอุดมการณ์และ
นโยบายทางการเมือง และมีการแข่งขันกันแย่งอำนาจกันภายในพรรคอยู่เสมอ พรรคสหประชา
ไทยชนะการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๒ และได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ
แต่ก็ต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งภายในพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพยายามก้าวถอย
การบริหารงานของรัฐบาลอยู่เสมอ จึงทำให้คณะผู้นำพรรคตัดสินใจประกาศยุบอำนาจการปกครอง
ประเทศ และล้มเลิกพรรคการเมืองลงทั้งหมด ในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๔

สาเหตุที่ทำให้พรรคการเมืองทั้งสองพรรคต้องประสบความล้มเหลวแม้จะมีผู้เทร่พียงมาก
กว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ ทั้งนี้ก็เนื่องจากชนบชธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมใน

สังคมไทยเป็นไปในรูปที่ไม่ส่งเสริมให้มีพรรคการเมืองที่มีประสิทธิภาพตามระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองทั้งสองขาดคุณภาพทั้งทางด้านบุคลากร และการบริหารงาน ขาดอุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองที่แน่วแน่ ขาดกลุ่มนโยบายที่เป็นตัวแทนของคนทุกระดับชั้นคอยให้ความสนับสนุนและบ่มบักดูยูกิจทางคานกฎหมายของประเทศไทยยังขาดเงื่อนไขที่จะสนับสนุนให้เกิดพัฒนาการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองไทยนั้น รัฐบาลควรจะต้องป้องกันโอกาสที่นักเผด็จการจะใช้กำลังทหารตำรวจเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศอันเป็นอุปสรรคสำคัญ ของประชาธิปไตย และควรสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตย เช่น ปรับปรุงการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมให้ส่งผลไปถึงประชาชนทุกระดับเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสรวมตัวกันใน รูปกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มากขึ้น ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองเพิ่มขึ้น เป็นระยะ ๆ ให้ความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองแก่ประชาชนซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่รัฐบาลควร จะกระทำ ส่วนพรรคการเมืองพรรคที่อาจจัดตั้งขึ้นใหม่ในอนาคตไม่ควรมึโครงสร้างซ้ำซ้อน กับโครงสร้างของระบบราชการ เพื่อให้พรรคการเมืองได้เป็นตัวสะพานเชื่อมช่องว่างระหว่าง ประชาชนกับรัฐบาล ควรกำหนดอุดมการณ์ นโยบาย ตลอดจนระเบียบวิธีการปฏิบัติในพรรคไว้อย่าง แน่นนอนและมั่นคง มีชัยคักตัวบุคคลเป็นหลักหรือแปรเปลี่ยนไปตามเจตนาารมดของผู้นำอำนาจ ควรมี การวางแผนระยะยาว และวางรากฐานของพรรคไว้ให้มั่นคงทั้งทางด้านบุคลากร และวิธีทางปฏิบัติ ของพรรค เพื่อให้พรรคการเมืองมีโอกาสที่จะอยู่รอดและพัฒนาจนเป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์แบบในอนาคต.

Thesis Title   The comparative study of the Thai Political Parties,
case study: The Seriwanangkasa and the United Thai
People Party.

Name   Pol.Sub. Lt. Thongchai Sangprachub.

Academic Year   1973

ABSTRACT

SERIMANANGKASILA was the ruling party in Thailand during the year 1955 - 1957. It comprised various influential political groups which were in support of Field Marshal P. Pibulsongkram. These political groups differed from one another in their political ideologies and policies. The motive behind their combination into a political party was due to the fact that each group recognized the leadership of Field Marshal P. Pibulsongkram. The SERIMANANGKASILA abused its power to win the general election held in February 1957. After the election, it formed the government to run the country despite the hatred of the people. Finally it came to the end of its political power when Field Marshal Sarit Thanarat and his military clique staged a coup d'etat on September 16, 1957. The United Thai People Party came to power during 1968- 1971. Likewise it was composed of different political groups which rendered support to Field Marshal Thanom Kittikajorn eventhough each group did not see eye to eye in their political ideologies and policies. Attempts were made to compete for more power among themselves inside the party. The United Thai People party won the general election in February 1969 and consequently formed the government. However,

it was faced with the internal conflict in the party and the party's MP's who occasionally exerted their influence on the government administration. This led to the decision to seize power by the group of party leaders and also to the dissolution of all political parties on November 17, 1971. Reasons why the two above-mentioned parties were doomed to failure in spite of heavy subsidies compared with other political parties were firstly the matter of customs, culture as well as social value of Thai society which did not pave the way for the promotion of any efficient political party in accordance with the democratic system. Secondly, both parties lacked qualified personnel and efficient administration as well as clear ideology and policy. Thirdly, there were insufficient interest groups who represented people from all walks of life to support them. In addition, the legislative provision did not provide for the essential conditions suitable for the political development in democracy. In order to initiate the development of political parties, the government must take certain precautions to prevent any dictator to use both military and police force to seize power and run the country, because such events hinder democratic development. Instead, the government should attempt to build the atmosphere which would be helpful to the democracy, for example, to improve the method of social and economic development in such a way that it would utmostly benefit people of all levels, to provide opportunities for the people to organize themselves into pressure groups, to persuade the people to participate in politics, to give both knowledge and political experiences

to the people. Such are what the government must initiate. As regards the new government's political party to be set up, the government should bear in mind not to have the same structure as that of civil service system. The new government party should play the role bridging the gap between the people and the government as well as formulating clear ideology, policy and rules of the party. It is not also attached to any important individual person or designed to support will of those who were in power. The government should arrange long-term planning and lay down the foundation of the party permanently both in personnel and procedure so as to let the party have a chance to survive and evolve to be a complete political party. In the future.

คำนำ

การที่ผู้เขียนได้เลือกเรื่อง "การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพรรคการเมืองไทย ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคเสรีนิยมกับพรรคสหประชาไทย" เป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นส่วนประกอบในการศึกษาปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตทางการปกครองนี้ ก็เพราะว่าผู้เขียนมีความสนใจศึกษาประวัติการเมืองไทยในระบบรัฐธรรมนูญ และในการศึกษารัฐธรรมนูญผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่บทบาทอันสำคัญในแต่ละยุคมักจะเป็นพรรครัฐบาล ดังนั้นผู้เขียนจึงเลือกพรรคเสรีนิยมซึ่งเคยเป็นพรรครัฐบาลในยุคหนึ่งมาเปรียบเทียบกับพรรคสหประชาไทย ซึ่งเคยเป็นพรรครัฐบาลเช่นกัน การนำพรรคทั้งสองมาเปรียบเทียบกับกันย่อมทำให้เข้าใจถึงลักษณะสำคัญ ๆ ของพรรครัฐบาล รวมทั้งตลอดทั้งความก้าวหน้าและความล้มเหลว เป็นอาทิ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากศาสตราจารย์ ดร. กระทบด ทองธรรมชาติ โดยท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าอันเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมช่วยความเต็มใจ ใ้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นคุณภาพหลายประการ กับทั้งได้ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างใกล้ชิด หากไม่ได้รับความกรุณาจากท่านแล้ว วิทยานิพนธ์เล่มนี้คงสำเร็จลงได้ยากเป็นแน่ นอกจากนั้นท่านผู้ประมอญ พ. ท. อนันต์ ยูสานนท์ และอาจารย์วิชา สุจริตชนารักษ์ ยังได้ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์นี้ ซึ่งขอแนะนำและขอแก้ไขของท่านทั้งสามนี้ยอมรับยอมรับคำขอบคุณจากผู้เขียนเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ศาสตราจารย์เกษม สุวรรณกุล คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทย์ อาจารย์ ดร. สมบัติ จันทร์วงศ์ อาจารย์มนตรี เจนวิทย์การ อาจารย์วงษ์ชัย วงศ์ชัยสุวรรณ คุณวิจิตร วิชัยสาร คุณประเสริฐ โยชีพัทธกะ คุณไพโรจน์ เกษตรสุนทร คุณชวชาติ นัยนะแพทย์ และมีครูสหายอีกมากมายซึ่งไม่อาจนำรายชื่อมาบรรยายได้หมด สำหรับผู้มีพระคุณที่ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นพิเศษคือ พ. ท. อ. จินดา ดวงจินดา ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้เขียนผู้ซึ่งได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และเวลาอันมีค่าแก่ผู้เขียน คุณถนอม และคุณจิตรา อภิปัทธม์ บิคารมารกาของภริยาซึ่งคอยติดตามและกระตุ้นให้กำลังใจและสนับสนุนในทุกทางที่กระทำไ้มาได้โดยตลอด สำหรับบิคารมารกาและคุณยายชวงซาพเจ้า ความสำเร็จของซาพเจ้าในครั้งนี้คงนำความชื่นชมยินดีมาสู่ท่านทั้งสามอย่างยากที่จะหาสิ่งใดมาเปรียบ

เพราะบุพการีทั้ง ๓ และคุณหาญดวงดับไปแล้วของข้าพเจ้านั้น พยายามส่งเสริมให้ข้าพเจ้าและน้องๆ
ทุกคนพยายามมานะบากบั่นในการศึกษา เพื่อยกสถานภาพของบุตรหลานของท่านให้มืหน้ามีตาเท่าเทียม
กับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าได้พยายามกระทำความนโยบายของท่านเสมอ และได้รับความ
สำเร็จพอสมควรในเรื่องนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่มีทางสำเร็จหากปราศจากข้อมูลซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จาก
พ. ท. อนันต์ ยูสานนท์ และภริยา, คุณนิศย์ พิบูลสงคราม, ร. ค. อ. เปี่ยม มุทธะโชติ และคุณสุวิระ
พันธุ์เทวนรฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสมุหคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุคคลผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้โดยแท้จริงนั้น น่าจะเป็นภริยาสุดที่รัก
ของข้าพเจ้า คุณจรียา แสงประกิบ ซึ่งเธอได้คอยช่วยเหลือเมื่อข้าพเจ้าติดขัด เร่งเร้าเมื่อข้าพเจ้า
เฉื่อยชา และปลอบประโลมในยามที่ข้าพเจ้าท้อแท้ เป็นดวงประทีปและกำลังใจให้ข้าพเจ้ามีมานะ
ออกทน พยายามกัดฟันทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเกือบจะพร้อม ๆ กับที่เธอให้กำเนิด "ลูกโอ๊ก"
บุตรคนแรก ซึ่งอาจนับเป็น "วิทยานิพนธ์ชีวิต" ของเรา ดังนั้นข้าพเจ้าจึงต้องขอแสดงความขอบคุณ
ต่อเธอเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีความคืบหน้า ผู้เขียนก็ขออุทิศความคืบหน้านั้นให้กับประเทศไทย...
ดินแดนที่ผู้เขียนถือกำเนิด มีความผูกพัน, ความรัก และเทิดทูนไว้เหนือสิ่งอื่นใด.

ร. ค. ท. ชงไชย แสงประกิบ
กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
คำนำ	๗
บทนำ	๑
ความมุ่งหมายและขอบเขตการศึกษา	๑
วิธีการศึกษา	๓
บทที่ ๑ เงื่อนไขบางประการที่มีอิทธิพลต่อพรรคการเมือง	๕
ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมของสังคม	๕
คุณภาพของพรรคการเมือง	๗
อุดมการณ์และนโยบาย	๗
กลุ่มอิทธิพล	๘
ทุน	๑๐
กฎหมาย	๑๕
บทที่ ๒ ประวัติความเป็นมาของพรรคการเมืองไทยโดยย่อ	๑๘
วิวัฒนาการของพรรคการเมืองไทย	๑๘
พรรคการเมืองของคณะราษฎรยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	
พ.ศ. ๒๔๗๕	๑๘
พรรคการเมืองยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง	๒๓
พรรคการเมืองหลังประกาศใช้พระธรรมนูญพรรคการเมือง พ.ศ.	
๒๔๘๘	๓๒

บทที่ ๓ การจัดตั้งพรรค ๓๘

พรรคเสรีมนังคศิลา ๓๘

พื้นฐานของพรรค ๓๘

มูลเหตุและวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งพรรค ๔๔

นโยบายและอุดมการณ์ของพรรคเสรีมนังคศิลา ๔๗

การจัดทะเบียนและรายนามคณะกรรมการ ๔๘

การจัดองค์การและการบริหารงาน ๕๐

ลักษณะโครงสร้างและส่วนประกอบของพรรคเสรีมนังคศิลา ๕๗

พรรคสหประชาไทย ๕๘

พื้นฐานของพรรค ๕๘

มูลเหตุและวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งพรรค ๖๐

อุดมการณ์และนโยบาย ๖๒

การจัดทะเบียนและรายนามคณะกรรมการ ๖๗

การจัดองค์การและการบริหารงาน ๖๙

ลักษณะโครงสร้างและส่วนประกอบของพรรคสหประชาไทย ๘๑

บทที่ ๔ พฤติกรรมทางการเมือง ๘๕

พรรคเสรีมนังคศิลา ๘๕

ก่อนการจัดตั้งรัฐบาล ๘๕

พฤติกรรมทางการเมืองหลังการจัดตั้งรัฐบาล ๑๐๓

พรรคสหประชาไทย ๑๑๕

ก่อนการจัดตั้งรัฐบาล ๑๑๕

พฤติกรรมทางการเมืองหลังการจัดตั้งรัฐบาล ๑๒๙

บทที่ ๕ วิกฤตการณ์และจุดจบของพรรค

พรรคเสรีมนังคศิลา

การขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในพรรค

การเกินขอบวนประทุงการเลือกตั้ง "ไม่เรียบร้อย"

การแตกแยกของสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา

การเปิดอภิปรายทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนฝ่ายค้าน

การลาออกของรัฐมนตรีฝ่ายทหาร

รัฐประหาร ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

พรรคสหประชาไทย

การคัดค้านธรรมนูญพรรคและความขัดแย้งในการคัดเลือกตัว

ผู้สมัคร

การก่อกวนของสมาชิกสภาผู้แทน

ความขัดแย้งระหว่างผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในพรรค

การปฏิวัติ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

บทที่ ๖ สรูปและเสนอแนะ

สรุป

ขอเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ประวัติผู้เขียน